

Vuosikirja 2005

Mielenterveyden
keskusliitto

Toim. Inkeri Aalto
Taitto: Taina Leino, Vitale
Painopaikka: Kehitys Oy, Pori
ISBN 952-5154-82-3

Mielenterveyden keskusliitto on mielen-
terveyspotilaiden ja -kuntoutujien sekä
omaisten etu- ja palvelujärjestö.

Hyvien mielenterveyspalvelujen, asumi-
sen, sosiaalipalvelujen, erilaisten tukipal-
velujen ja riittävän taloudellisen turvan
kokonaisuus on kuntoutumisen edellytys.
Oikein mitoitetuilla mielenterveys- ja tuki-
palveluilla voidaan kriiseihin puuttua jo
alkuvaiheessa ja estää niiden syvenemi-
nen. Myös itsemurhia voidaan ehkäistä.

Köyhyyden vastustaminen on tärkeimpiä
asioita, sillä taloushuolet kuluttavat ihmis-
ten voimavaroja, kärjistävät ihmissuhteita
ja syrjäyttävät yhteiskunnasta.

Yhteiskunnassa vallitsevat kovat ja kieltei-
set asenteet psyykkisiä sairauksia kohtaan
vaikeuttavat mielenterveyspotilaiden ja
-kuntoutujien elämää, joten asennemu-
toksella suopeampaan ja ymmärtäväi-
sempään suuntaan on suuri merkitys.

Tavoitteena leimautumisen ja leimaamisen vähentäminen

Asenteisiin vaikuttaminen on edelleen yksi keskeinen Mielenterveyden keskusliiton tehtävä, sillä mielenterveysongelmaisiiin ihmisiin suhtaudutaan edelleen kielteisesti. Asioita ei muuteta hetkessä, mutta olen tyytyväinen, jos

leimautuminen ja leimaaminen vähenevät, sillä ne vaikeuttavat monen elämää. Puheenjohtajana näen tämän ensisijaisena tehtävänäni.

Yhteiskuntamme huolehtii mielenterveyskuntoutujista vaihtelevasti. Ensiapua saa melko hyvin, mutta jatkohoito jää usein hataraksi. Somaattiset sairaudet näyttävät vielä 2000-luvulakin olevan jotenkin "todellisempia" kuin mielenterveyden ongelmat.

Maailma rakentuu keskustelemalla, neuvottelemalla ja sopimalla, ja kaikille pitää antaa mahdollisuus osallistua tähän prosessiin tavalla tai toisella. Siinä on tasa-arvon ja demokratian perusta. Jos kaikki ihmiset uskaltaisivat osallistua niihin keskusteluihin, joissa päätetään heidänkin asioistaan, rakennettaisiin vahvempaa yhteisyyttä ja yhteiskuntaa.

Toisaalta haluan puheenjohtajana myös vahvistaa ja rohkaista ihmisiä yksilöinä: kun asetamme elämällemme tavoitteita, tulemme vahvemmiksi ja selkeämmiksi ihmisiksi. Ja erityisesti haluan kannustaa tässä lapsia ja nuoria.

Ensimmäinen vuoteni liiton puheenjohtajana on ollut vilkas ja mielenkiintoinen. Olen oppinut paljon uutta, ja on ollut hienoa päästä muutaman vuoden tauon jälkeen taas kiinni mielenterveyskysymyksiin. Kiinnostavinta on ollut kiertää Suomea ja tavata mielenterveysaktiiveja eri puolilla maata. Matkustaminen on tietysti ollut perheelliselle rankkaakin, ja aikataulut ovat välillä olleet tiukoilla. Mutta tähän ikään sitä on oppinut käyttämään aikansa tarkkaan hyödyksi.

Pekka Sauri
Puheenjohtaja

Avoim, iloinen ja valpas

Vuosi 2005 oli Mielenterveyden keskusliiton 34. kokonainen toimintavuosi. Liitto jatkoi kasvuaan ja on alallaan jo Euroopan suurin. Olemme nyt aito 20 000 ihmisen kansalaisjärjestö. Kuntoutujien ja omaisten lisäksi toimintamme on avointa kaikille vapaaehtoisesta mielenterveystyöstä kiinnostuneille ihmisille. Yli 170 mielenterveysyhdistystä ovat edelleen toimintamme kivijalka.

Liitto julkaisi marraskuussa mielenterveystalvissa ensimmäisen mielenterveysbarometrinsa, jossa selvitettiin mm. ihmisten asenteita mielen sairauksiin. Vaikka moni asia on edennyt myönteisesti sitten liittomme perustamisen, niin barometrissä nousi vahvasti esille ihmisten kovat asenteet mielen sairauksiin. Ehkä yllättävintä oli se, että sairastuneet itse olivat ankarampia itselleen kuin muu väestö keskimäärin. Syyllistämisen noidankehä toimii siis yhä, vaikka juuri se on usein jokaisen oman kuntoutumisen pahin este.

Laki hoitotakuusta astui voimaan 1.3. 2005 ja sen piti koskea myös mielenterveyshoitoa. Hoitotakuun voimassaolon vuosipäivänä yhdessä Pskologiliiton ja Psykiatriyhdistyksen kanssa pitämässämme seminaarissa todettiin jokaisessa puheenvuorossa, ettei hoitotakuu ole toteutunut mielenterveyskuntoutujien kohdalla. Pelkän diagnoosipohjaisen hoidon tarpeen määrittelyn rinnalle on saatava myös ihmisten toimintakyvyn arviointi ja tukeminen. Terveydenhuollon rinnalla tarvitaan vahvaa sosiaalityötä ja hoitotakuun toteutumista on seurattava edelleen valppaasti.

Keskustoimiston toimintaa keskitettiin Helsingin keskustaan Ratakadulle, jonne avattiin lokakuussa myös Helsingin Mielenterveystalo. Samalla jatkoimme Rovaniemen, Kuopion ja Turun aluekeskustemme vahvistamista sekä siirsimme muutakin toimintaamme lähemmäs paikallisyhdistyksiämme. Järjestö- ja kuntoutustoiminnassa olemme lisänneet erilaisten toiminnallisten menetelmien käyttöä. Myös ammatillisen kuntoutumisen yksikkö käynnisti toimintansa viime vuonna.

Haluan kiittää yhteistyökumppaneitamme vuodesta 2005. Liiton toimintaohjelma takavuosilta oli otsikoitu Avoim, iloinen ja valpas. Työ mielenterveyskuntoutujien yhteiskunnallisen aseman kohentamiseksi tasavertaiseksi muiden kansalaisten kanssa on vielä osin kesken. Jatkakaamme yhteistyötä avoimesti, iloisesti ja valppaasti.

Yhdessä eteenpäin

Kuva: Tuulikki Holopainen

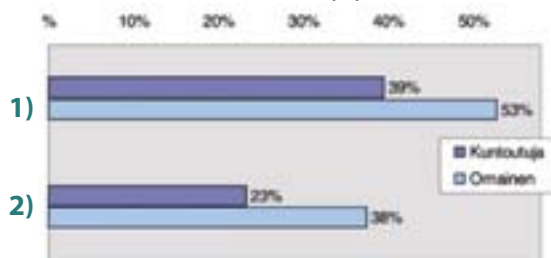
Timo Peltovuori
toiminnanjohtaja

Vaikuttamistoiminta

Mielenterveyden keskusliitto vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muun mielenterveyspotilaiden ja mielenterveyskuntoutujien sekä heidän läheistensä kannalta keskeiseen lainsäädäntöön ja lakien soveltamiskäytäntöihin. Kaiken vaikuttamistoiminnan perusta on ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen.

Liitto vaikuttaa myös yhteiskunnan asenteisiin. Tätä varten julkaistiin ensimmäistä kertaa mielenterveysbarometri Ei hullumpi barometri, joka kuvaa suhtautumista mielenterveyskuntoutujiin. Barometri on liiton ja Käsikädessä-lehden yhteistyötä ja se tullaan tekemään vuosittain. Barometri tilattiin Suomen Gallupilta. Ensimmäisen barometrin keskeisenä tuloksena oli, että asenteissa on yhä korjaamisen varaa. Ilahduttavaa on, että valtaosa vastanneista mielenterveyskuntoutujista oli melko tyytyväisiä saamiinsa palveluihin.

Leimautuminen sairauden vuoksi (%)

- 1) Kokee joutuneensa leimatuksi sairauden tähden
- 2) Kokee toisten ihmisten välttelevän seuraa

Lausunnot ja kannanotot:

- väliaikaisen eläketodistuksen saaminen automaattisesti väliaikaisella kuntoutustuella oleville, liittovaltuuston päätös
- psykoterapeuttien hoidon korvattavuus, liittovaltuuston päätös
- nuorten aikuisten mielenterveyspalveluiden pirstaloituneisuuden kielteiset seuraukset, liittokokouksen päätös

- Helsingin terveyskeskuksen psykiatriaosaston johtavan viranhaltijan toiminta potilaiden oikeuksien rajoittamiseksi, selvityspyyntö ja vastine Etelä-Suomen lääninhallitukselle
- vammaislakien yhdistäminen ja kehittämissuositukset, lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle
- vammaislakien ja säädösten muuttaminen koskemaan psyykkisesti sairaita ja vammaisia, lausunto Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnalle
- sairausvakuutuslain muuttaminen, kannanotto sosiaali- ja terveysministeriölle
- lääkekorvauksjärjestelmän uudistaminen, kannanotto eduskuntaryhmille (mukana useita vammaisjärjestöjä)
- liikenneyhtiöiden matka-alennustiedotuksen puutteet (Finnair, Matkahuolto, VR, Kela) , selvityspyyntö yhdessä muiden Mielenterveyden neuvottelukunnan jäsenten kanssa
- kotikuntatyöryhmän loppuraportti, lausunto sisäasiainministeriölle
- sosiaali- ja terveydenhuollon maksutoimikunnan ehdotukset, lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle

Liitto oli mukana sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden edistämisen keskuksen Alkoholihoitoja vähentävässä päihdeohjelmassa vuosille 2004–2007.

Liiton yksi keskeinen vaikuttamisen kanava on tarjota edunvalvontakoulutusta sekä jäsenyhdistyksille alueellisesti ja paikallisesti niiden vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi. Koulutusta suunnattiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisille.

Mielenterveyden keskusliitto osallistui 9.12.2005 perustetun Mielenterveyspoolin toimintaan perustajajäsenenä. Poolin tavoitteena on edistää kansalaisten mielenterveyttä ja kohentaa mielenterveyspalveluja tarvitsevien sekä mielenterveystyön asiakkaiden, omaisten ja läheisten asemaa, palvelujen tilannetta ja henkilöstön työolosuhteita sekä edistää koko mielenterveyskentän huomioon ottamista yhteiskunnallisella tasolla. Pooli toimii kaikkien yhteiseksi eduksi tavoitteena lisätä alan arvostusta ja kuulluksi tuleamista.

Talous

Liiton toiminnan päärahoittajana oli Raha-auto-maattiyhdistys. Muita rahoittajia olivat Kela, työministeriö, opetusministeriö, ulkoministeriö ja turva-asumiskunnat. Varoja saatiin myös P. ja S. Sohlbergin säätiöltä, A.Kordelinin säätiöltä ja Julia Mannisen säätiöltä.

Rahoitusjakauma osoittaa, että eri rahoituslähteiden keskinäiset prosentiosuudet pysyivät edellisvuoteen verrattuna oleellisilta osiltaan ennallaan. Raha-auto-maattiyhdistyksen osuus oli 80,9 %, Kelan 2,0 %, eri ministeriöiden 5,2 %, turva-asumiskaupunkien 4,5 %, säätiöiden ja rahastojen 0,5 % ja toiminnallisten tuottojen 4,9 % sekä varainhankinnan ja sijoitus- ja rahoitus-toiminnan 2,0 %.

Toimintakauden kokonaistuotot olivat 4.456.146,67 euroa ja kokonaiskulut 4.444.000,54 euroa. Tilikauden ylijäämä oli 12.146,13 euroa.

Tilintarkastajina toimivat KHT Minna Riihimäki ja Kirsi Jantunen ja heidän varatilintarkastajinaan KHT Riitta Ylipiha ja Nina Johansson KPMG-yhtiöstä. Sisäisinä tarkastajina toimivat koko vuoden 2005 Pentti Koivu ja Maarit Ahtiainen, Jyrki Nieminen toimi sisäisenä tarkastajana liittokokoukseen asti.

Liiton pääasiallisimpia varainhankintakeinoja olivat omien adressien, julkaisujen ja t-paitojen myynti.

Maaliskuussa järjestettiin rahankeräyskampanja nuorten aikuisten toiminnan tukemiseksi lähettämällä korttitaiteilija Kikka Nyrenin suunnittelemaa kortteja ja tilillepanokortti väestökisteristä poimituille henkilöille. Lisäksi järjestettiin TV 2:ssa hyväntekeväisyys-ilta HUIPS, jonka aikana kerättiin lahjoituksia nuorten aikuisten mielenterveytyksen tukemiseen. Tilaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat Suomen Stand Up Club Oy ja Polarartistit. Jäsenkortin mukana jäsenille lähetettiin tilillepanokortti, jolla jokainen halukas sai mahdollisuuden tukea liiton nuorten toimintaan.

Kuva: Elina Kauppinen

Sijoitus- ja rahoitustoiminta

Vuonna 2005 liiton varainhankintayhtiön Oy MTKLVireä Mieli Ab:n liikevaihto oli 620.688,67 euroa. Yhtiön tulos oli 17.304,48 euroa tappiollinen. Vuosi 2005 oli yhtiössä muutosten aikaa. Poriin perustettiin toinen puhelinmyyntipiste ja vuoden loppupuoliskolla tutkittiin kulu-rakenne, jonka positiiviset vaikutukset tulevat näkyviin vuonna 2006.

Liiton työntekijät ovat hoitaneet oman toimen ohella yhtiön hallinto- ja taloushallintotehtäviä, joista yhtiö on suorittanut liitolle korvauksen. Yhtiö toimii liiton tiloissa ja maksaa liitolle vuokraa.

Yhtiön puhelinmyyntitoimintaa vaikeuttivat mm. Thaimaansunamionnettomuus, joka keväällä tapahtuneet lahjoitusten väärinkäytökset. Liitto ottikin julkisuudessa kantaa puhelinmyyntitoimintaan kehottamalla ihmisiä valppauteen ja kertomalla aitojen kansalaisjärjestöjen olevan oikealla asialla.

Viestintä

Mielenterveyskenttä on erityisen haasteellinen viestinnän näkökulmasta, sillä siihen liittyy kielteisiä asenteita, tunnelatauksia ja tietämättömyyttä. Viestinnän rooli on liiton toiminnassa keskeinen, koska se on osa ydintehtävää ja missiota: viestinnän avulla ja sen kautta voidaan vaikuttaa.

Liitto lähetti vuoden aikana 31 tiedotetta kannanotoista ja tapahtumistaan. Tiedotustilaisuuksia järjestettiin neljä. Liiton luottamushenkilöt ja työntekijät olivat lukuisissa lehdissä ja ohjelmissa haastateltavina.

Liiton sisäisen viestinnän tarkoituksena on lujittaa liiton ja jäsenyhdistystensä identiteettiä, kehittää järjestökulttuuria, luoda yhteishenkeä henkilöjäsenten keskuudessa sekä tehdä liiton arvot ja tavoitteet yhteisiksi. Liiton tärkein sisäisen viestinnän väline on jäsenlehti Revanssi. Yhdistyksille lähetettiin vuoden aikana seitsemän jäsenkirjettä, joissa tiedotettiin liiton jäsenilleen suunnattamista palveluista ja tapahtumista sekä opastettiin yhdistystoiminnassa. Liiton jäsentapaamisissa esiteltiin myös liiton toimintaa.

Teemaviikot ja tapahtumat

Valon päivää vietettiin 3.2.2005 masennuksesta toipumisen teemapäivänä. Mielenterveyden keskusliitto oli mukana järjestämässä Helsingissä Valon päivä -tapahtumaa, johon kuului musiikkiesityksiä Mikael Agricolan kirkossa ja Tuomiokirkon kryptassa sekä Valon messu Tuomiokirkossa. Liitto huolehti tapahtuman tiedotuksen seurannasta. Osallistujia oli noin 250.

Henkisen hyvinvoinnin viikkoa vietettiin viikolla 17 kuudetta kertaa. Viikon tarkoituksena on nostaa esille työpaikkojen henkiseen hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä sekä kannustaa yrityksiä tukemaan vapaaehtoista mielenterveystyötä. Mielenterveyden keskusliitto järjesti yhteistyökumppaneineen Helsingissä työnantajille, esimiehille ja henkilöstöammattilaisille suunnatun seminaarin, jonka aiheena oli Työhönpaluu psykykkisen sairauden jälkeen. Saman päivän iltana

järjestettiin lisäksi yleisöluento aiheesta Stressi työpaikoilla.

Valtakunnallista Kukan päivää 13.5.2005 vietettiin perinteisin menoin. Monien jäsenyhdistysten edustajat kävivät viemässä kukan sairaalassa oleville mielenterveyspotilaille. Kukan päivän viestinä oli toisten ihmisten muistamisen tärkeys.

Liiton ja sen jäsenyhdistysten toiminta ja tiedotus huipentuvat vuosittain viikolla 47 vietettävään mielen-terveysviikkoon. Yhdistykset järjestävät monenlaista ohjelmaa viikolla, kuten luentoja, avoimia ovia sekä näyttelyjä paikallisiin kirjastoihin. Vuoden 2005 mielen-terveysviikon teema oli Nuoren mieli sairastuu – pitkä matka aikuisuuteen.

Viikko alkoi 20.11.2005 perinteisellä kynttilätapahtumalla itsemurhan uhrien muistoksi. Tapahtumia järjestettiin ympäri Suomea kymmenillä paikkakunnilla. Helsingissä järjestettiin kynttiläkulkue yhteistyössä Mielenterveysyhdistys Helmin kanssa. Osallistujia oli noin 100.

Mielenterveysmessut

Mielenterveysviikon päätapahtuma oli Mielenterveysmessut, jotka pidettiin 22.–23.11.2005 Helsingin Wanhassa Satamassa. Teemana oli Hyvää mieltä hoidosta. Näytteilleasettajia oli 31 ja kävijöitä yli 3 500. Seminaareja oli 8 ja niissä osallistujia 436 henkilöä. Yleisöluentoja oli viisi. Mielenterveysmessut järjestettiin jo kahdeksatta kertaa. Seminaarien valmisteluun osallistui laaja yhteistyökumppaneiden verkosto. Messujen järjestelyt hoidettiin kolmen väli vuoden jälkeen lähes kokonaan liiton omin voimin.

Mielenterveysmessut on suurin vuosittainen mielen-terveysalan tapahtuma, jonka tarkoituksena on kerätä ajankohtainen tieto. Messujen aihepiiriin kuuluvat myös päihheet. Pääkohderyhmä on sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöstö. Messuilla on runsaasti myös mielen-terveyskuntoutujia ja heidän läheisiään.

Mielenterveyden keskusliitolla oli näyttelyosasto Terve-Sos tapahtumassa Turussa 25.–26.5.2005 ja Psykologimessuilla 8.–9.12.2005.

*Ministeri Sinikka
Mönkäre toi
valtiovan
tervehdyksen
mielenterveys-
messuille.*

Muusikot ja stand up -koomikot järjestivät maaliskuussa viihdeillan vapaaehtoisen mielenterveystyön hyväksi. Tilaisuudessa esiintyi muun muassa Halavatun papat. Kuva: Ismo Laukkarinen.

Maailman mielenterveyspäivänä 10.10. järjestettiin Helsingissä Nollatoleranssi-tapahtuma, jonka tavoitteena oli vähentää mielenterveysongelmiin liittyvää häpeää. Kuva: Inkeri Aalto.

Mielenterveysviikko alkoi 20.11. perinteisellä kynttilätapahtumalla itsemurhan uhrien muistoksi. Helsingin tapahtumaan osallistui toistasataa henkilöä. Kuva: Ismo Laukkarinen.

Hyvän mielen lähettiläs

Vuoden 2005 Hyvän mielen lähettiläänä toimi taikuri Jarmo Luttinen. Hän osallistui aktiivisesti liiton eri tilaisuuksiin juontajana ja viihdyttäjänä. Hyvän mielen lähettiläs ei ole arvonimi, vaan tehtävä, johon kutsuttu henkilö sitoutuu vuoden ajaksi. Hän esiintyy Mielenterveyden keskusliiton järjestämässä tapahtumissa ympäri vuoden.

Julkaisutoiminta

Jäsenlehti Revanssi ilmestyi neljä kertaa ja se lähetetään jäsenille veloitusetta. Levikki on 20 000.

Liiton julkaisema Käsikädessä-lehti, jota kustantaa Oy MTKL Vireä Mieli Ab, ilmestyi kuusi kertaa. Lehden tarkistettu levikki on 10 947.

Työkirjat:

- Keinoja omaan kuntoutumiseen – Ohjaajan työkirja,
- Keinoja omaan kuntoutumiseen – Vertaisohjaajan työkirja
- Liikuntavastaavan työkirja

Liitto teki ensimmäistä kertaa vuosikirjan edellisen vuoden toiminnastaan ja valmisti runsaasti erilaisia esitteitä toiminnastaan.

www-sivut

Liiton web-sivut ovat nousseet tärkeäksi ulkoisen viestinnän välineeksi ajankohtaisuutensa ja tavoitettavuutensa takia. Vuonna 2005 liitto aloitti sivujen perinpohjaisen uudistamisen. Uusien sivujen graafinen ilme saatiin valmiiksi vuoden lopussa. Uudet sivut avataan vuoden 2006 puolella.

Liitto on myös mukana terveysalan järjestöjen yhteisessä www.apua.info-portaalissa. Lisäksi liitto osallistui 20 järjestön yhteishankkeeseen www.presidentitentti.fi, missä esitettiin kysymyksiä vuoden 2006 presidentinvaalien ehdokkaille ja julkaistiin vastaukset.

Nollatoleranssi

Mielenterveyden keskusliitto oli mukana mielenterveysalan järjestöjen yhteisessä Nollatoleranssikampanjassa, joka käynnistettiin Mielenterveyspäivänä 10.10.2004. Kampanja oli osa eurooppalaista Zero Stigma -kampanjaa. Sen tavoitteena on vähentää mielenterveysongelmiin liittyviä ennakkoluuloja. Suomessa kampanjaa koordinoi Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliitto.

Järjestötoiminta

Liitolla oli vuoden 2005 lopussa 169 jäsenyhdistystä, joista valtakunnallisia 12. Jäsenmäärä oli 19 889 henkilöä. Kannatusyhdistyksiä oli 2. Jäseneksi hyväksyttiin 10 uutta yhdistystä ja 2 yhdistystä lopetti toimintansa.

Liittokokous pidettiin Helsingissä Malmin kauppapilaitoksessa 21.5.2005. Liittokokouksessa hyväksyttiin aloite liiton läheistyöryhmän perustamisesta, mikä kertoo Mielenterveyden keskusliiton ottavan huomioon toiminnassaan entistä paremmin koko perheen. Liittokokouksessa esiteltiin nettiradiohanke, joka toteutetaan asteittain vuoden 2006 aikana.

Liittokokouksen alla Mielenterveyden keskusliiton jäsenet saivat omalla nimellään varustetun jäsenkortin.

Jäsenkortti oikeuttaa alennuksiin yhteistyösopimuksen tehneiden yritysten palveluista.

Mielenterveyden keskusliiton ja Hyvän mielen talon yhteinen ja tutkija Markku Nymanin tekemä tutkimus liiton pohjoissuomalaisten jäsenten tilanteesta valmistui. Laajan tutkimuksen tulokset julkaistaan vuonna 2006 ja niistä on hyötyä koko liiton järjestötoiminnan suunnittelussa.

Jäsenyhdistysten tukeminen

Liiton tehtävä on tukea yhdistyksiä auttamaan mielen-terveyskuntoutujaa selviämään arkipäivän asioista ja elämään täysipainoista, mielekästä elämää yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Liitto on tukiverkko ja asiantuntijajärjestö mielen-terveyskuntoutujia koskevilla

Kuva: Ismo Laukkarinen

asioissa. Etenkin vastaperustetut ja pienet yhdistykset ovat tarvinneet liiton apua perustoimintojensa hoitoon. Suuret yhdistykset puolestaan ovat hyötäneet siitä, että liitto on tukenut niitä projektien eteenpäin viemisessä.

Toiminta-avustusten ja starttirahojen lisäksi jäsenyhdistyksiä ja jäseniä tuettiin maa- ja metsätalousministeriön myöntämällä elintarviketuella. Liitto muisti jäsenyhdistyksiä rahalahjalla merkkipäivänä. Lahjan suuruus määräytyy toimintavuosien perusteella.

Aluekeskukset

Liiton alueellinen toiminta on organisoitu aluekeskusten alle. Niitä on neljä: Helsingissä, Turussa, Kuopiossa ja Rovaniemellä. Liiton aluejohtajat tukevat yhdistyksiä ja toimivat lukuisissa eri verkostoissa ja yhteistyöprojekteissa omilla alueillaan ja parantavat täten yhdistysten toimintaedellytyksiä.

Aluekeskus on resurssoitu hieman eri tavoin. Turun aluekeskuksen avajaiset pidettiin 8.4.2005. Aluekeskuksen tiloissa toimivat myös Tietopalvelu Propelli, Syömishäiriöliitto SYLI ry ja Suomen Psykonomiopisto. Turun toiminta-alueella toimii 35 mielenterveysyhdistystä. Yhdistyskäyntejä oli toimintavuoden aikana 55.

Helsingin aluekeskus toimii liiton keskustuomiston yhteydessä. Etelä-Suomen alueella mielenterveysyhdistyksiä on 30, joista viisi valtakunnallisia. Henkilöjäseniä näissä yhdistyksissä on noin 4400. Etelä-Suomen alueella koulutuksia yhdistyksille järjestettiin vuoden aikana 38 kertaa. Koulutukset tavoittivat noin 120 henkilöä.

Kulunut vuosi oli Kuopion aluekeskuksen ensimmäinen täysi toimintavuosi. Aluekeskuksen palvelut olivat järjestöpalvelut, asuntojen remontointiprojekti Remppe ja kuntoutuksen Tietopalvelu Propelli. Kuopion aluekeskuksen alueella toimi vuoden 2005 aikana 76 yhdistystä. Koulutustilaisuuksia yhdistyksille järjestettiin 27. Kuopiossa toimii kaksi aluejohtajaa.

Vuonna 2005 Rovaniemen aluekeskuksen alueella toimi 24 yhdistystä. Pohjois-Suomen yhdistykset on jaettu kolmeen eri tiimiin, joista yksi on rekisteröitynyt viralliseksi yhdistykseksi. Pohjois-Suomen yhdistyksille tarjottiin yhteensä 17 eri koulutustilaisuutta. Koulutuksiin osallistui yhteensä 262 henkeä.

Kaikki aluekeskukset konsultoivat yhdistyksiä käyntein, puhelimitse ja sähköpostitse.

Savijaloista kivijaloiksi -projekti

Projektin tavoitteena oli järjestökoulutuksen monipuolistaminen ja koulutuksen vieminen lähemmäksi paikallisia yhdistyksiä. Lisäksi tavoitteena oli kouluttaa uusia järjestökouluttajia yhdistysten aktiiveista sekä valmistaa koulutusmateriaalia. Projektin kautta on tavoitettu ja koulutettu vuoden 2005 aikana 755 henkilöä.

Yhdistysten yhteiset koulutukset ja tapaamiset ovat lisänneet yhdistysten välistä yhteistyötä ja samalla monipuolistaneet monen yhdistyksen toimintaa. Yhdistysten luottamushenkilöt ovat myös voineet tukeutua toinen toisiinsa ja pohtia yhdessä niin yhdistystoiminnan kuin Mielenterveyden keskusliitonkin toiminnan kehittämistä.

Alueellisiin järjestökoulutuksiin osallistui 191 koulutettavaa. Teemoina oli mm. yhdistystoiminnan kehittäminen, tiedotustoiminta, vallan ja vastuun merkitys sekä yhdistysten välisen yhteistyön kehittäminen ja tiivistäminen. Alueellisia koulutuksia suunnattiin myös yhdistysten työntekijöille teemoina järjestötoiminta ja oman työn suhde muuhun järjestön toimintaan, työssä jaksaminen ja verkostoituminen. Osallistujia oli 40 henkilöä.

Suoraan yhdistykseen suunnattuun koulutukseen osallistui 410 järjestöaktiivia. Koulutuksen sisältö rakennettiin yhdessä yhdistyksen luottamushenkilöiden kanssa. Koulutukset toteutettiin oman henkilökunnan voimin. Kouluttajina toimivat myös edellisenä vuonna koulutetut järjestökouluttajat.

Järjestökouluttajakoulutus toteutettiin toisen kerran. Uuteen koulutukseen osallistui 8 henkilöä. Koulutukseen sisältyi perusjärjestötoiminta, taloushallinto, vaikuttamistoiminta, tiedotustoiminta, vuorovaikutus ja esiintymistaito. Edellisenä vuonna koulutetuille järjestettiin täydennyskoulutuspäivät. Niihin osallistui 10 henkilöä.

Vuoden aikana valmistui ensimmäinen versio järjestökoulutuskansiosta, joka jaettiin myös järjestökouluttajille. Tavoitteena oli yhtenäistää koulutusmateriaalia sekä muokata sitä lähemmäksi mielenterveysyhdistysten toimintaa.

Vertaistoiminta ja kulttuuri

Vertaistoiminta on keskeinen osa liiton ideologiaa. Vertaistoimintaa on mm. kuntoutuksen, työllisyyden, koulutuksen ja liikunnan sektoreilla. Liitto järjestää toimintaansa siten, että psyykkisiä sairauksista kuntoutuvilla on mahdollisuus saada tukea toinen toisiltaan.

Vertaistoimintaa toteutettiin voimavarojen mukaan eri osa-alueilla. Oma-aputoiminta on vähitellen vakiintunut osaksi yhdistysten toimintaa. Suomessa toimii arviolta 200 ryhmää.

Erityisesti naisille ja miehille suunnattu vertaistoiminta otti ensimmäisiä askeleitaan. Naisille järjestettiin oma kuntoutuskurssi ja miehillekin oli oma kurssinsa.

Nuorten aikuisten toimintaan saatiin vuodeksi 2005 rahoitusta opetusministeriöstä ja Helsingin kaupungilta. Kaupungin avustus oli tarkoitettu helsinkiläisten nuorten vertaistukitoiminnan kehittämiseen. Avustusten turvin järjestettiin vuoden aikana kuusi kurssia. Näihin otti osaa 66 nuorta. Yhteistyötä tehtiin vammaisjärjestöjen nuorisoyhteistyöryhmän VNY:n kanssa.

Liitto järjesti yhdessä paikallisten mielenterveysyhdistysten kanssa Kulttuuripäivät 26.–28.8.2005 Pyhätunturilla. Kolmen päivän aikana mielenterveyskuntoutujat sekä mielenterveystyötä tekevät henkilöt tutustuivat erilaisiin kulttuurin muotoihin luentojen ja käytännön harjoitusten avulla. Pyhätunturi tarjosi paljon elämyksiä eksoottisuutensa ja kauneutensa kautta. Päiville osallistui yli 300 kävijää.

Kuva: Ismo Laukkarinen

Liikunta, lomat ja kuntouttava matkailu

Kuva: Kari Riiipinen

Liikuntavastaavien peruskursseja järjestettiin kaksi. Koulutettuja liikuntavastaavia on nyt yhteensä 142 (80 paikallisyhdistyksessä). Uusi kurssimateriaali sisältää valmiita liikuntatuntimalleja, joiden avulla uusi liikuntavastaava rohkaistuu ohjaamaan monipuolista liikuntaa paikallisyhdistyksessään.

Kymmenennet yleisurheilukisat järjestettiin Porissa. Lajeina oli 1000 m:n kävely, 3-ottelu (60 m:n juoksu, kuulantyyöntö ja pituushyppy) sekä ruotsalaisviesti. Osallistujia kisoissa oli 145 ja lajisuoritteita tuli 189. Kilpailijoita oli 26 eri yhdistyksestä. Oheislajeina olivat turbo-keihäänheitto ja tarkkuusheitto. Kisoissa muistettiin kukin ja kävelysauvoin seitsemää kilpailijaa, jotka ovat osallistuneet kisoihin lähes joka kerran.

Mestaruusturnaus järjestettiin Kuopiossa. Lajeina olivat salibandy ja lentopallo. Salibandyyn osallistui 15 joukkuetta ja lentopalloon yhdeksän. Pelaajia turnauksessa oli yhteensä noin 230.

Kokemuksia Luonnosta (KoLu-hanke) hanketta jatkettiin kolmatta vuotta. Kolu-hankkeen tarkoituksena on saada mielenterveyskuntoutujia liikkumaan luonnossa ja siten edistää heidän psyykkistä ja fyysistä hyvinvointiaan.

Yhdessä Etelä-Suomen yhdistysten kanssa järjestettiin jo perinteiset liikuntatapahtumat Talviliikkuja ja Iloliikkuja. Osallistujia Talviliikkujaissa oli noin 70 ja Iloliikkujaissa noin 300.

Lomat

Liitto järjesti kahdeksan tuettua lomaa yhdessä Maa-seudun terveys- ja lomahuollon sekä Lomakotien liiton kanssa. Yhteensä lomille osallistui toista sataa henkilöä. Liiton lomajaksoilla on mukana aina kaksi vertaislomaohjaajaa. Vuonna 2005 lomaohjaajarekisteriin kuului 13 henkilöä. Lomaohjaajille järjestettiin vuoden aikana kaksi tapaamista.

Mielenterveyskuntoutujien joulunvietto järjestettiin Kylpylä Kivitipussa.

Kuntouttava matkailu

Matkatoimisto Matkakarjala järjesti kylpylämatkan Viiron Toilan kylpylään. Matkalle osallistui 60 henkilöä.

Mielenterveysviikon päätteeksi järjestettiin jo kolmannen kerran Hyvän mielen risteily Helsingistä Tukholmaan 27.–28.11.2005 Laivalla esiintyi muun muassa vuoden 2005 Hyvän mielen lähettiläs, taikuri Jarmo Lutinen. Risteilyn seremoniamestarina toimi vuoden 2004 Hyvän mielen lähettiläs Petri Lehtinen. Osallistujia oli noin 200 henkilöä.

Kuva: Ismo Laukkarinen

Kuntoutustoiminta

Kuntoutusta kehitetään ja toteutetaan tasa-arvoisessa vuorovaikutuksessa kuntoutujien, läheisten, ammattilaisten ja vertaistoimijoiden kesken. Liiton palvelut antavat kuntoutujille valmiuksia muutoksen toteuttamiseen ja toimimiseen oman elämänsä puolesta. Palveluja tuotetaan paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kaikki palvelut tuotetaan hyödyntämällä kuntoutujien ja mielenterveysyhdistysten asiantuntemusta. Kuntoutusyksikkö välittää kokemukseen ja ammatillisuuteen pohjautuvaa asiantuntijatietoa mielenterveyskuntoutuksesta eri toteuttajatahoille.

Vuosi 2005 oli kuntoutuskurssitoiminnan 23. vuosi. Kurssitoiminnassa käynnistettiin alueellista toimintaa Turussa ja Kuopiossa. Paikallisia kurssia kehoitettiin Hämeenlinnassa. Lahdenseurun työttömille tuotettiin sopeutumisvalmennuskurssi ostopalveluna. Kuntoutujien koulutuspäivät toteutettiin alueellisesti, osallistujia oli 120. Teemana oli Kiltteyden hinta.

Kurssimäärät ja osallistujat

Rahoittaja	Kurssit	Osallistujat	Hakijat
RAY	30	648	1709
KELA	19	259	730
Palvelutuotanto	3	60	60

Vuonna 2005 järjestettiin toisen kerran paikallisyhdistysten liikuntavastaaville ja ryhmänvetäjille suunnatut Kuntoveturipäivät Kullaalla.

Kuntoutuminen ja muutos sekä Otetta elämään pitkään sairastaneille -kuntoutuskurssit järjestettiin ensimmäistä kertaa kaksiosaisina, eli peruskurssille valitut kutsuttiin automaattisesti myös jatkokurssille. Lisäksi järjestettiin ensimmäistä kertaa kuntoutuskurssi naisille sekä miesten kurssi. Syventäviä kuntoutuskursseja oli kaksi, jotka molemmat pidettiin keväällä Kreetalla. Toiminnallisia kuntoutuskursseja järjestettiin kaikkiaan neljä, joista jokaisella oli oma teemansa. Teemoina olivat luontaishoidot ja kädentaidot, tanssi, värit ja kuvat, elämäntarinan kirjoittaminen ja laulu.

Vuosi 2005 on ollut Kela-kuntoutuskurssitoiminnan 23. vuosi. Toteutuneita kelarahoitteisia kuntoutuskursseja vuonna oli yhteensä 19 kurssijaksoa sekä yksi vuodelle 2006 siirtyvä kurssijakso.

Kuntoutuskursseja kehitettiin sisällöllisesti edelleen uusien palautelomakkeiden ja kurssilaisilta saadun palautteen ja kurssitoiminnasta saatujen kokemusten pohjalta.

Perhekuntoutuskursseilla on kehitetty lasten kanssa tehtävää työtä. Vuoden 2005 aikana perhekurssitoimintaan luotiin lasten toimintaan oma laatukäsikirja. Toimintamallin suunnitteluun ja kurssikäsitteiden työstämiseen on Päivikki ja Sakari Sohlbergin säätiö myöntänyt 5 000 euron apurahan.

TRIO – mielenterveyskuntoutuksen kolme asiantuntijuutta -projekti

Trio-hankkeen viimeinen kokonainen toimintavuosi keskittyi koulutus- ja julkaisu-toimintaan painottaen hankkeessa kehitettyjen toimintamuotojen siirrettävyyttä. Kehitettyjen käytäntöjen siirtyminen osaksi liiton kuntoutuksen toimintaa on tapahtunut siten, että Kelalta on haettu alueellisesti toteutettavia kuntoutumista tukevia ryhmiä vuosille 2006–2008. Jatkossa luodun opintosuunnitelman mukaan koulutetaan vertaisohjaajia liiton ja mahdollisesti muiden koulutusta tilaavien käyttöön.

Trio-hankkeessa on koulutettu sekä psykiatrisen hoidon ammattihenkilöstöä että kuntoutuja-asiantuntijoita. Edellisessä on tavoitteena hyvien käytäntöjen siirtäminen ammattilaisten käyttöön ja jälkimmäisessä saada koulutettuja vertaisohjaajia ja omasta kokemuksestaan jäsenellisesti kertovia kuntoutuja-asiantuntijoita mm. liiton käyttöön.

Vuoden aikana oli useita koulutustilaisuuksia, joissa on käyty kertomassa hankkeesta kehitetyistä toimintamuodoista ja niiden sovellusmahdollisuuksista. Kuntoutumista tukevien ohje- ja työkirjojen pohjalta on järjestetty koulutusta psykiatrisen hoidon ammattihenkilöstölle Nurmijärvellä ja Espoossa. ”Käsitteistä käytännöiksi” -seminaarit pidettiin Helsingissä, Turussa ja Kuopiossa ja ne oli suunnattu julkisen puolen mielenterveystyöntekijöille. Kussakin seminaarissa oli 20–35 osallistujaa. Seminaariohjelma toimii jatkossa koulutuspakettina, jota voidaan tarjota ja soveltaa eri tahoille. Koulutusyhteistyö HUS/HYKS/Peijaksen sairaalan Kuntoutuspsykiatrisen kanssa oli tiivistä (noin 20 työntekijää).

Kuntoutuja-asiantuntijakoulutuksia oli vuoden aikana neljä (Vantaa, Lahti/Hämeenlinna, Iisalmi ja Tampere) ja ne olivat kestoiltaa vaihtelevia muutaman kuukauden mittaisia sisältäen noin kuusi lähiopetuspäivää. Kukin ryhmään osallistui 5–12 henkilöä. Lisäksi Turkuun valmistui ryhmä Tietopalvelu Propellin käyttöön.

Kuntoutumista tukevia ryhmiä järjestettiin päiväkursseina kaksi: yksi omissa tiloissa Helsingissä ja toinen Hämeenlinnassa. Mukana Helsingissä oli 12 kuntoutujaa, joista 10 jatkoi toiselle osuudelle. Hämeenlinnassa toteutettiin viikoittain kokoontuva ryhmä syksyllä ja kurssilaisia oli 10. Hanke toteutettiin yhdessä Hämeenlinnan psykiatristen päivätoimintayksiköiden kanssa ja samalla siirrettiin työtöitä julkiselle puolelle toimintamuodoksi.

Projektin loppuraportti on koottu ja se valmistuu vuonna 2006. Kehittävän arvioinnin tutkimuksen osalta Kuntoutussäätiön tutkija raportoi Kuntoutussäätiön julkaisuissa vuonna 2006.

Luonto ja sen tarjoamat elämykset ovat tärkeä osa kuntoutuskurssitoimintaa. Kuva: Ismo Laukkarinen.

Ammatillinen kuntoutus – Mielekäs arki

Mielekäs arki -toiminnan tavoitteena oli ehkäistä vakavia psyykkisiä ongelmia kohdanneiden kansalaisten syrjäytymistä. Siinä yhdistyvät ammatillisen kuntoutuksen, asumisolojen kehittämisen sekä sosiaalisen yritystoiminnan edistämisen toiminnot.

Toimintaa varten perustettiin ammatillisen kuntoutumisen tukipiste. Tukipisteen toiminta käynnistyi syksyn aikana, avajaisiin 31.10.2005 osallistui yli sata yhteistyötahojen edustajaa. Toiminta perustuu verkostoyhteistyöhön, jota suunnattiin pääkaupunkiseudun jäsenyhdistyksiin, mielenterveyskuntoutujia kouluttaviin oppilaitoksiin sekä kuntoutujia työllistäviin Rahaohoitteisiin työtoimintatoimijoihin.

Toiminnan piirissä oli vuoden 2005 lopussa 45 kuntoutujaa, jotka olivat mielenterveysongelmien johdosta vajaakuntoisia pitkäaikaistyöttömiä, työkyvyttömyyseläkkeeltä työelämään palaavia sekä kuntoutustuella olevia. Tukipiste tarjosi heille ryhmämuotoista tukea työllistymiseksi sekä koulutukseen ja eri ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteisiin osallistumiseksi.

Espoossa ja Vantaalla järjestettiin laajat, eri toimijoita yhdistävät mielenterveyskuntoutujien ammatillisen kuntoutumisen kehittämispäivät. Lisäksi järjestettiin yhteistyössä Keskuspuiston ammattioppilaitoksen kanssa kuuden yleisöluonnon sarja mielenterveyskuntoutujien ammatillisen kuntoutumisen ja kouluttautumisen mahdollisuuksista. Yhteensä alueellisiin koulutuksiin osallistui 175 henkilöä.

Ammatillisen kuntoutumisen kehittämistyö ulotettiin koko maahan järjestämällä mielenterveyskuntoutujia kouluttavien opettajien valtakunnalliset koulutuspäivät. Lisäksi järjestettiin kahden päivän valtakunnallinen koulutustilaisuus ammatillisen kuntoutuksen toimijoille. Mielenterveyskuntoutujien työtoiminnasta tehtiin ja julkaistiin valtakunnallinen selvitys sekä koottiin ensimmäisen kattavan mielenterveyskuntoutujien ammatillisen kuntoutumisen oppaan materiaali.

MieliTyöDUO-projekti

Toimintavuosi 2005 oli työministeriön rahoituksella vuonna 2002 alkaneen kolmivuotisen projektin päätös vuosi. MieliTyöDUO-projektin tarkoituksena on ollut pitkäaikaistyöttömien mielenterveyskuntoutujien työllistäminen sekä paikallisiin mielenterveysyhdistyksiin että projektissa luotuihin Työllistävät Mielenterveystoimijat -verkostoihin.

Yhdistelmätuella työllistettyjen työhön ja jatko suunnitelmien tekemiseen keskittyvää kuntouttavaa koulutusta järjestettiin 8 kurssia. Lisäksi toteutettiin vertaistutoreiden koulutusohjelma, jossa koulutettiin 10 uutta vertaistutoria, joiden tehtävänä on toimia vertaistukihenkilöinä työllistymiseen ja koulutukseen liittyvissä tehtävissä ja hankkeissa. Uusille tutoreille järjestettiin 3 kurssia. Lisäksi aiemmin koulutetuille ja uusille tutoreille järjestettiin yhteiset koulutuspäivät.

Projektin päätösseminaari pidettiin 8.–9.12.2005. Projektiin liittyvän seurantatutkimuksen julkaiseminen siirtyi vuodelle 2006.

Mielekäs yritys

Liitto jatkoi aiemmin syntyneen sosiaalisen osuuskuntatoiminnan kehityksen tukemista ja työskenteli sosiaalisen yritystoiminnan lainsäädännön tuomien mahdollisuuksien toteutumiseksi myös mielenterveyskuntoutujille.

Vuoden lopulla saatiin projektipäätös pääkaupunkiseudulle rajoittuvan Uudenmaan TE-keskuksen rahoittamasta sosiaalisen yrityksen selvitysprojektista. Myönnetyt selvitysprojektin toteuttaminen painottuu vuodelle 2006.

Raha-automaattiyhdistyksen toimitusjohtaja Markku Ruohonen ja Mielenterveyden keskusliiton puheenjohtaja Pekka Sauri avaavat ammatillisen kuntoutuksen tukipisteen. Ympärillä hymyileviä liiton työntekijöitä.

Vertaistuesta voimaa – Equal-projekti Pohjois-Karjalassa

Liitto osallistui Pohjois-Karjalan Equal-projektiin nimeltä Optio työelämään, jota hallinnoi Joensuun kaupunki ja rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. Liitto toteuttaa Joensuussa osaprojektia nimeltään Vertaistuesta Voimaa. Osaprojektin tavoite on kehittää vertaistukitoimintaa ja kumppanuutta Pohjois-Karjalassa mielenterveyskuntoutujien ja mielenterveysyiden vuoksi vajaakuntoisten työttömien työhön ja koulutukseen rekrytoitumisen tueksi. Tärkeänä osana rekrytoitumisen kehittämisessä

on sosiaalisen yritystoiminnan edistäminen. Liiton osaprojektin tavoitteena on, että hankkeessa löydettävät hyvät käytännöt levitetään kaikkialle maahan.

Projekti toteutetaan Joensuun alueella ja se käynnistyi toukokuussa.

Vertaistuesta voimaa -projekti tuottaa vertaisuuteen perustuville tukiryhmille oppimateriaalia sekä järjestää kumppanuutta edistävää koulutusta sekä liikunta- ja kulttuuritapahtumia, joissa kuntoutujat ovat kouluttajina ja tilaisuuksien järjestäjinä. Tilaisuuksia toteutettiin yhteistyössä alueella toimivien jäsenyhdistysten kanssa.

Kuva: Ismo Laukkarinen

Tutkimustoiminta – kansainvälinen yhteistyö – Mosambik

Tutkimustoiminta

Yhteisasumisesta yhteiskuntaan -tutkimus- ja kehittämissuunnitelma käynnistyi keväällä 2003. Hankkeen ensisijaisina tavoitteina on tutkia laadukkaan palveluasumisen solmukohtia ja selkiyttää palveluasumisen käsitettä erottamalla sen eri tyyppejä toisistaan. Tärkeänä osana tutkimusta on ollut julkisiin ja yksityisiin mielenterveyskuntoutujien palveluasumisyksiköihin lähetetty laaja kysely.

Kyselyyn vastasi 310 yksikköä, vastausprosentin ollessa 50. Kyselyn analyysi on osoittanut suuria laadullisia eroja asumisyksiköiden toiminnan kuntouttavuudessa, asumisolosuhteissa ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksissa. Samalla kvantitatiivinen analyysi asettaa vallitsevat arviot asukkaiden määrästä kyseenalaisiksi: Asumisyksiköissä asuu 7 000–8 000 mielenterveyskuntoutujaa eli noin kaksi kertaa enemmän kuin on otaksuttu. Tutkimuksen laadullinen osuus on nostanut esiin sen, kuinka kuntoutajat näkevät omat kuntoutumismahdollisuutensa hyvin vahvasti kuntouttavan asumisyksikön toiminnan ja ideologian kaltaisesti. Tutkimus osoittaa myös kuntoutumismahdollisuuksien lisäämisen yhteyden toimeentulomallin uudistamiseen. Sen tavoitteena on myös tukea mielenterveyskuntoutujien kykyä arvioida itse palveluasumisen laatua ja tavoitteita. Projektin loppuraportti valmistuu syksyyn 2006 mennessä.

Kansainvälinen toiminta

Liitto oli mukana useissa kotimaisissa ja ulkomaisissa järjestöissä ja verkostoissa ja osallistui aktiivisesti yhteispohjoismaisen liiton Nordisk Förening för Social och Mental Hälsa (NFSMH) toimintaan. NFSMH:n 20. kesätapaaminen järjestettiin 27.6.–3.7.2005 Norjassa. Kesätapaamisissa mielenterveyskuntoutujilla on mahdollisuus vaihtaa mielipiteitä ja tavata vertaisia muista Pohjoismaista. Vuonna 2005 tapahtumaan osallistui Suomesta kahdeksan henkilöä.

Liiton kehitysyhteistyöprojekti Mosambikissa jatkui. Projektin tavoitteena on tukea paikallista. Toivon tiedon nimistä mielenterveyskuntoutujien ja omaisten yhdistystä toiminnan alkuun.

Vuoden aikana vastuu yhdistyksen toiminnasta siirtyi entistä selkeämmin paikallisille toimijoille varsinkin, kun hankkeen sikäläisenä kummina toiminut Dr. Ramon Ferrero Tolosa ilmoitti siirtyvänsä takaisin kotimaahansa Espanjaan. Toivon Tien pitää yllä myös pienlainapankkia erilaisen pienimuotoisen yritystoiminnan tukemiseksi. Pankki myöntää myös pienlainoja potilaiden ja heidän perheidensä äkillisten menojen kattamiseksi. Yhdistys on organisoinut maakuntiin myös valistuskierroksia kouluttamalla siihen erillisiä mielenterveysaktivisteja. Lisäksi yhdistyksen varoin on käynnistetty perheiden vertaistuki -projekti yhteistyössä Nampulan Psykiatrisen klinikan kanssa. Kuulumisesta mielenterveysyhdistykseen on jäsenille ollut monenlaista hyötyä. Jäsenet saavat jokainen henkilökortin, jollaisen omistaminen Mosambikissa on välttämätöntä mm. erilaisten sosiaalietuuksien saamiseksi.

Yhteistyö Chilen valtakunnallisen CORES-yhdistyksen kanssa jatkuu.

Liitto osallistui RIFI ry:n asiantuntijavaihtoon Saksan kanssa.

Liitto osallistui Cefec – Confederation of European Social Firms, Employment Initiatives and Social Cooperatives toimintaan.

Nampulan Psykiatrisen klinikan kliinisen työn johtaja Tohtori Ramon Ferrero Tolosa (vas.) on toiminut Toivon Tien -yhdistyksen kummisetänä ja tukijana. Kuvassa keskellä sairaalan nuori potilas Ercilio ja taustalla kuubalainen psykiatri Jorge Rojo Mata.

Kuva: Timo Peltovuori

Neuvontapalvelut

Liiton aiemmin hyvin hajallaan toimineet erilaiset neuvontapalvelut koottiin yhteen toiminnan koordinoimiseksi ja kehittämiseksi sekä palvelun parantamiseksi.

Oikeusneuvonta ja sosiaalneuvonta

Oikeusneuvonnassa painopistealueina on ollut sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö, erityisesti asiakkaiden ja kuntoutujien ohjaaminen ja neuvonta asianmukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saamiseen sekä potilaan ja kuntoutujien oikeudet psykiatrisessa avo- ja laitoshoidossa.

Erityisesti on kiinnitetty huomiota kuntoutujien oikeusturvan, tarpeen mukaisen hoidon, riittävien toimeentuloedellytysten, ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien toteutumisen turvaamiseen kuntoutujien kohdalla. Liitosta on tarvittaessa pyritty olemaan suoraan yhteydessä lakeja soveltaviin viranomaisiin. Oikeusneuvonnan kautta esille tulevilla ongelma-alueilla on ollut tärkeä merkitys myös muulle valtakunnalliselle ja paikalliselle vaikuttamistoiminnalle.

Esille nousevia ongelmia ovat olleet avohoidossa olevien oikeudet riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, kuntoutukseen ja toimeentuloon sekä laitoshoidossa olevien ihmisten oikeuksien turvaaminen. Asiakkaista erityisryhminä ovat nousseet esille mielenterveyskuntoutujien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäämistapaukset, hoitoa ja kuntoutusta vaille jääneet sekä moniongelmaiset ja kohteluun tyytymättömät.

Sosiaalneuvonnassa esiin nousseet kysymykset ovat koskeneet sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä palveluja ja etuuksia sekä niiden hakemista. Valtaosa yhteydenotoista on koskenut kunnan sosiaalipalveluja, erityisesti toimeentulotukea sekä Kelan etuuksia. Liitto on neuvonut ja auttanut hakemusten ja valitusten teossa sekä tiedottanut mielenterveyskuntoutujien etuuksista ja palveluista.

Tietopalvelu Propelli – Kuntoutusneuvonta ja -ohjaus

Tietopalvelu Propelli toimii Helsingissä, Kuopiossa ja Turussa. Sen toimintamuodot ovat asiakkaiden käyntipiste, puhelinpalvelu ja vertaistukipuhelin. Tietopalvelu

Propellista jaettiin tietoa mielenterveyskuntoutuksen eri palvelumuodoista ja etuuksista mielenterveyskuntoutujille, omaisille ja kuntoutuksen ammattihenkilöstölle.

Tietoa, ohjausta ja neuvontaa annetaan Kelan etuuksista, kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseista, työeläkelaitosten kuntoutumismahdollisuuksista sekä muista mielenterveyskuntoutujille tarkoitetuista palveluista.

Puhelinneuvonnan, käyntipisteen ja vertaistukipuhelimen palveluiden lisäksi tietopalvelu on kouluttanut Kelan lakisääteisistä etuuksista alan opiskelijoita, ammattilaisia, kuntoutujia sekä omaisia. Yhteistyötä tehtiin oppilaitosten, eri järjestöjen ja kunnallisten yhteistyötahojen kanssa.

Ammatilliseen kuntoutumiseen ja järjestö- ja vertaistukitoimintaan liittyvät kysymykset lisääntyivät ja Propellista ohjautui asiakkaita ammatillisen kuntoutumisen tukipisteeseen. Vertaisneuvojien kokemus-asiiantuntemus ja kiinnostus heidän työtään kohtaan oli vilkasta ja heitä pyydettiin kertomaan Propellin toiminnasta ja omista kuntoutumisen kokemuksistaan oppilaitoksiin, yhdistyksiin, sairaalaosastoille jne.

Vertaistukipuhelin päivystää perjantaisin viisi tuntia. Puhelimeen on tullut keskimäärin 8–10 puhelua päivässä. Puhelut ovat kestäneet muutamasta minuutista noin puoleentoista tuntiin. Soittojen yleisimpinä syinä ovat olleet masennus, ahdistus, yksinäisyys, tuen tarve, jännittäminen, hoitoon ja kuntoutukseen sekä sairauksien oireisiin ja lääkkeisiin liittyvät kysymykset. Vertaistukipuhelimeen vastasivat liiton kouluttamat kuntoutuja-asiiantuntijat eli vertaisneuvojat, jotka antoivat kuntoutujille henkilökohtaista, omaan kuntoutumiskokemukseensa pohjautuvaa ohjausta.

Tietopalveluun tulleiden yhteydenottojen määrä vuonna 2005:

Helsinki	2 155
Kuopio	648
Turku	326 (aloitti huhtikuussa 2005)

Erilaisissa tilaisuuksissa tavoitettiin lisäksi satoja henkilöitä, joille kerrottiin Propellin tarjoamista palveluista.

Turvanen

Turvanen-toiminnan tavoitteena on kehittää käytäntöjä, joilla ennaltaehkäistään toistuvia psykiatrisia sairaalahoitoja ja tuetaan itsenäistä selviytymistä. Turvanen tarjoaa mahdollisuuden elämäntilanteen selvittelyyn, yksilölliseen kuntoutusohjaukseen ja tilapäiseen asumiseen sellaisissa tilanteissa, jolloin henkilö ei enää koe selviytyvänsä yksin.

Turvasen tarjoama yksilöllinen ja intensiivinen kuntoutusohjaus sekä tilapäinen turva-asuminen antavat mahdollisuuden selvittää elämäntilannetta yhdessä kuntoutusohjaajien kanssa ja kokonaistilannetta hahmottamalla löytää kriiseihin ratkaisuja. Koska läheteitä ei tarvita, Turvasen tarjoama kuntoutusohjaus on vapaaehtoista, asiakaslähtöistä, voimavarakeskeistä, suunnitelmallista, määräaikaista, asiakkaalle maksutonta ja joustavaa.

Asiakkaiden kanssa laaditaan yksilöllinen kuntoutusohjaussopimus, jossa asiakas yhdessä kuntoutusohjaajan

kanssa määrittelee tuen tarpeen ja ajoituksen sekä tarvittavat palvelut.

Turvanen on toiminut Jyväskylän kaupungissa ja maalaiskunnassa, Rovaniemen kaupungissa ja maalaiskunnassa, Mikkelissä ja Vantaalla yhteistyössä kunnallisen sosiaali- ja terveystoimen, mielenterveysyhdistysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Mikkelin Turvasen toiminta päättyi 2005 rahoituksen loppuessa.

Asuntojen peruskorjausprojekti Remppa

Mielenterveyskuntoutujien asuntojen korjausneuvonnan kehittämisprojekti Remppa jatkoi toimintaa Itä-Suomen läänin alueella. Vuoden 2005 aikana neuvontakohteita oli 65. Neuvontakohteet jakautuivat maakunnittain seuraavasti: Etelä-Savossa 29, Pohjois-Savossa 13 ja Pohjois-Karjalassa 23 kohdetta. Valtakunnallisen puhelinneuvonnan piirissä oli 30 kohdetta.

Kuva: Sanna Raatikainen

	TILIKAUSI 2005	TILIKAUSI 2004
V A S T A A V A A		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Atk-ohjelmat	30 382	34 727
Muut pitkävaikutteiset menot	2 771	3 464
Aineettomat hyödykkeet	33 153	38 191
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	115 544	116 444
Aineelliset hyödykkeet	115 544	116 444
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	189 373	189 373
Sijoitukset	189 373	189 373
Pysyvät vastaavat yhteensä	338 070	344 008
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Valmiit tuotteet	16 398	21 042
Vaihto-omaisuus	16 398	21 042
Saamiset		
Myyntisaamiset	71 226	60 936
Siirtosaamiset	216 196	78 888
Menoennakot	22 114	15 002
Saamiset	309 536	154 825
Rahat ja pankkisaamiset	157 650	165 352
VASTAAVAA YHTEENSÄ	821 654	685 228
V A S T A T T A V A A		
OMA PÄÄOMA		
Sidotut rahastot		
Tutkimusrahasto	- 4 839	- 4 839
Toimintapääoma	49 613	49 613
Käyttörahaso	- 18 745	- 18 745
Edellisten tilikausien tulos	- 250 547	- 234 710
Tilikauden yli-/alijäämä	- 12 146	- 15 837
Oma pääoma yhteensä	- 236 664	- 224 518
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Tuloennakot	- 193 398	- 123 132
Ostovelat	- 36 994	- 40 221
Siirtovelat	- 312 828	- 279 118
Muut lyhytaikaiset velat	- 41 770	- 18 239
Lyhytaikainen vieras pääoma	- 584 990	- 460 709
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	- 821 654	- 685 228

	1.1.–31.12.2005	1.1.–31.12.2004
VARSINAINEN TOIMINTA		
Tuotot	3 650 582	3 798 257
Kulut		
Henkilöstökulut	- 2 133 739	- 2 125 015
Poistot	- 41 376	- 40 285
Muut kulut	- 2 223 105	- 2 385 830
Tuotto-/kulujäämä	- 747 638	- 752 873
VARAINHANKINTA		
Tuotot	132 557	138 319
Kulut	- 44 246	- 28 873
Tuotto-/kulujäämä	- 659 327	- 643 427
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
Tuotot	1 007	1 744
Kulut	- 1 534	- 1 470
Tuotto-/kulujäämä	- 659 854	- 643 153
AVUSTUKSET		
Yleisavustukset	672 000	659 000
Tilikauden tulos	12 146	15 847
Tilikauden yli-/alijäämä	12 146	15 847

HENKILÖKUNTA JA TOIMISTOT

Vuonna 2005 liiton kuukausipalkkaisen henkilökunnan määrä oli 61 toimihenkilöä. Kokoaikaisia vakituisia liitossa oli 40, osa-aikaisia vakituisia 1, kokoaikaisia määräaikaisia työntekijöitä 16 ja osa-aikaisia määräaikaisia 4. Työllistämistuella työllistettyjä oli 1 ja koulun työharjoittelussa 1 henkilö. Lisäksi liitolla on palkkalistoillaan keikkaluontoista työtä tekeviä kurssiohjaajia 40 ja vertaisneuvoja 18 henkeä. Liiton toiminnanjohtajana oli Timo Peltovuori.

Liiton keskuustoimisto sijaitsi osoitteessa Malmin kauppatie 26, 00700 Helsinki. Kuntoutus ja Tietopalvelu Propelli sekä Mielekäs arki -yksikön työntekijät (lokakuusta 2005 lähtien) työskentelivät Mielenterveystalossa osoitteessa Ratakatu 9, 00120 Helsinki.

Liitolla oli aluekeskukset Kuopiossa ja Turussa. Aluejohtajia oli viisi; Helsingissä, Turussa ja Rovaniemellä yksi, Kuopiossa kaksi aluejohtajaa. Turvasen toimipisteet sijaitsivat Vantaalla, Jyväskylässä, Mikkelissä ja Rovaniemellä. Liiton liikuntasihteerin toimipaikka oli Oulussa. Equal-projektille vuokrattiin toimitilat Joensuussa.

HALLITUS JA LIITTOVALTUUSTO

Hallituksen puheenjohtajana toimi liittokokoukseen 21.5. saakka Raimo Matikainen Joensuusta ja tämän jälkeen Pekka Sauri Helsingistä. Varapuheenjohtajana oli alkuvuoden Virpi Vesterinen Turusta ja loppuvuoden Leena Raitanen Suolahdelta. Liittovaltuuston puheenjohtajan oli koko vuoden Marjatta Vehkaoja Vaasasta, varapuheenjohtajana alkuvuoden Marita Rautio Kemistä ja loppuvuoden Heikki Kähkönen Anjalankoskelta.

HALLITUKSEN JÄSENET (ennen 21.5.2005)

Hiissa Jukka
Husso Asko
Kaarna Saara
Linjama UllaMaria
Matikainen Raimo
Palin Päivi
Poutiainen Matti
Raitanen Leena
Vesterinen Virpi

HALLITUKSEN JÄSENET (21.5. jälkeen)

Forsström Markku
Ihalainen Veikko
Kaarna Saara
Matikainen Raimo
Mustonen Erkki
Nieminen Jyrki
Palin Päivi
Raitanen Leena
Sauri Pekka

LIITTOVALTUUSTON JÄSENET (ennen 21.5.)

Ahto Pekka
Hyttinen Veli
Komulainen Paavo
Leppänen Jorma
Mustonen Erkki
Salminen Anu
Virtanen Keijo

Balk Johanna
Ihalainen Veikko
Kortelainen Tapio
Luoma Mikko
Pihkala Tapani
Sievänen Jukka

Hanhikangas Ari
Janhunen Hannele
Kuurne Katri
Mahlberg Esko
Rasmus Seppo
Talman Veikko

Heikkinen Jorma
Ketoharju Pirjo
Kähkönen Heikki
Markkanen Matti V
Rautio Marita
Tikkanen Juhani

Varajäsenet

Jeskanen Riku
Kotikangas Harri
Käyhkö Ari

Kukkonen Margit
Gröhn Valma
Kyrö Sinikka

Koistinen Kaija
Kosonen Kimmo

Merenheimo Riitta
Toukonen Salme

LIITTOVALTUUSTON JÄSENET (21.5. jälkeen)

Broström Kirsi
Jeskanen Riku
Komulainen Paavo
Markkanen Matti V
Rasmus Seppo
Sarajärvi Leila
Salminen Martti

Gröhn Valma
Karjalainen Anja
Kumpulainen Liisa
Nielsen Laila
Rautio Marita
Sievänen Jukka
Virtanen Keijo

Heikkinen Jorma
Koistinen Kaija
Kähkönen Heikki
Niskanen Hilikka
Salmela Kari
Sora Matti

Haltta Antero
Kotikangas Harri
Leppänen Jorma
Poutiainen Matti
Sandelin Seppo
Suvisaari Merja

Mielenterveyden
keskusliitto

**KESKUSTOIMISTO
KUNTOUTUS
AMMATILLISEN KUNTOUTUMISEN TUKI**

Ratakatu 9
00120 Helsinki
Puh. (09) 5657 730
Fax (09) 5657 7334
www.mtkl.fi

ALUEKESKUKSET

Helsinki

(09) 565 77 344
0500 844 576
Ratakatu 9
00120 Helsinki

Kuopio

(017) 369 5083
050 362 7637
Minna Canthin katu 4 C
70100 Kuopio

Rovaniemi

050 514 7196
Ukkoherrantie 16
96100 Rovaniemi

Turku

050 563 0164
Läntinen pitkäkatu 35, 2. krs
20100 Turku

LIIKUNTA

050 383 0236

TALOUS

Malmin kauppatie 26
00700 Helsinki
(09) 3516 0111

NEUVONTAPALVELUT

TIETOPALVELU PROPELLI

kuntoutusneuvojat

puh.0203 91920
(ma, ti ja to klo 9–14,
ke klo 9–16)

vertaisneuvojat

puh.0203 91920
(pe klo 10–15)

oikeusneuvonta

puh. (09) 565 77 327
(ti klo 9–12 ja to klo 12–16)

sosiaalineuvonta

puh. (09) 565 77 328
(ma–to klo 9–12)

KÄYNTIPISTEET

Helsinki

Ratakatu 9, 3. krs

Kuopio

Minna Canthin katu 4 C, 3. krs
käynti Satamakadulta

Turku

Läntinen Pitkäkatu 35, 2. krs

TURVANEN

Rovaniemi

(016) 319 931

Vantaa

(09) 2769 1044

**ASUNTOJEN
KORJAUSNEUVONTA**

Etelä-Savo ja

Etelä-Karjala

(015) 369 588
050 500 4039

Pohjois-Savo ja

Pohjois-Karjala

(017) 369 5084
040 511 8154

**VERTAISVOIMA
KÄYTTÖÖN
-PROJEKTI**

(EQUAL-HANKE)

Joensuu

(013) 748 008

Mielenterveyden
keskusliitto